

30-May, 2026-yil

**JAMIYATDA HUQUQIY ONG VA HUQUQIY MADANIYATNI
RIVOJLANTIRISH**

Xudaykulova E'zoza Raximjon qizi

*Toshkent davlat yuridik universiteti huzuridagi Samarqand viloyat akademik litseyi
o'quvchisi*

Jahongirova Bahora Jahongir qizi

*Toshkent davlat yuridik universiteti huzuridagi Samarqand viloyat akademik litseyi
o'quvchisi*

Annotatsiya: *Ushbu maqolada zamonaviy jamiyatda huquqiy ong va huquqiy madaniyatni shakllantirish hamda rivojlantirish masalalari kompleks tahlil qilingan. Tadqiqotning asosiy maqsadi fuqarolarning huquqiy bilimi, e'tiqodi va xulq-atvorini yuksaltirish orqali huquqiy davlat va fuqarolik jamiyati qurish jarayonlarini samarali tashkil etish mexanizmlarini ishlab chiqishdan iborat. Maqolada huquqiy ong tushunchasining mohiyati, uning tarkibiy qismlari va ijtimoiy hayotdagi o'rni ochib berilgan. Shuningdek, huquqiy madaniyatning jamiyat barqarorligi, qonun ustuvorligi va inson huquqlari himoyasidagi ahamiyati atroflicha yoritilgan. Muallif tomonidan yoshlar o'rtasida huquqiy tarbiyani kuchaytirish, ommaviy axborot vositalari va ta'lim muassasalari faoliyatini optimallashtirish bo'yicha ilmiy asoslangan taklif va tavsiyalar ishlab chiqilgan. Tadqiqot natijalari mamlakatimizda amalga oshirilayotgan huquqiy islohotlar chuqurlashtirish va aholining huquqiy savodxonligini oshirish strategiyalarini takomillashtirishda amaliy ahamiyatga ega.*

Kalit so'zlar:*huquqiy ong, huquqiy madaniyat, huquqiy taraqqiyot, huquqiy onglilik, huquqiy tarbiya, qonun ustuvorligi, fuqarolik jamiyati, huquqiy behbudlik, ijtimoiy adolat, huquqiy ta'lim.*

KIRISH

Zamonaviy dunyoda huquqiy davlat va fuqarolik jamiyatini barpo etish jarayoni nafaqat qonunchilik bazasini takomillashtirish, balki jamiyat a'zolarining huquqiy ongi va madaniyatini yuksaltirish bilan ham bevosita bog'liqdir. Huquqiy ong – bu shaxsning huquqiy voqelikni anglash darajasi bo'lsa, huquqiy madaniyat uning amaliyotdagi ifodasi, ya'ni qonunlarga hurmat va ularga rioya qilish xulq-atvoridir. Ushbu maqolada ushbu ikki tushunchaning o'zaro bog'liqligi, ularni rivojlantirishning dolzarb masalalari va samarali mexanizmlari tahlil qilinadi.

Huquqiy ong va huquqiy madaniyat tushunchalarining mohiyati

Huquqiy ong ijtimoiy ongning bir qismi sifatida insonlarning huquqqa, qonunlarga va huquqiy me'yorlarga bo'lgan munosabatini, bilimini va e'tiqodini o'z ichiga oladi. U uchta asosiy elementdan iborat: huquqiy bilimlar (qonunlarni bilish), huquqiy his-tuyg'ular (adolat tuyg'usi) va huquqiy xulq-atvor (qonunga amal qilish).

“ZAMONAVIY DUNYODA SUN’IY IDROKNING RIVOJLANISHI: YANGI DAVR MUAMMOLARI VA YANGI YECHIMLAR JURNALI”

30-May, 2026-yil

Huquqiy madaniyat esa kengroq tushuncha bo'lib, u nafaqat individual, balki jamoaviy va milliy darajadagi huquqiy qadriyatlarni, an'analarni va huquqiy faollikni o'z ichiga oladi. Yuqori huquqiy madaniyatga ega jamiyatda fuqarolar o'z huquqlarini biladilar, lekin shu bilan birga boshqalarning huquqlarini hurmat qiladilar va majburiyatlarini vijdonan bajaradilar.

Jamiyatda huquqiy ongning hozirgi holati va muammolar

O'zbekistonda so'nggi yillarda huquqiy islohotlar chuqurlashtirilishi natijasida aholining huquqiy savodxonligi sezilarli darajada oshdi. Biroq, ba'zi muammolar hali ham mavjud. Birinchidan, formalizm. Ko'pchilik fuqarolar qonunlarni faqat ogohlantirish yoki jazolash vositasi sifatida qabul qiladilar, uni himoya va erkinlik kafolati deb emas. Ikkinchidan, huquqiy nihilizm. Ba'zi hollarda qonun ustuvorligiga ishonchsizlik kuzatiladi, bu esa huquqbuzarliklarning oldini olishga to'sqinlik qiladi. Uchinchidan, yoshlar o'rtasida huquqiy tarbiyaning yetarli emasligi. Maktab va oliy ta'lim muassasalarida huquq fanlari o'qitilsa-da, ular ko'pincha nazariy xarakterga ega bo'lib, amaliy hayot bilan chambarchas bog'lanmagan.

Huquqiy ong va madaniyatni rivojlantirish yo'llari

Huquqiy ong va madaniyatni yuksaltirish uchun kompleks yondashuv talab etiladi. Quyidagi asosiy yo'nalishlar alohida ahamiyatga ega:

Ta'lim tizimini isloh qilish. Huquqiy ta'limni maktabgacha ta'limdan boshlab, oliy ta'limgacha uzluksiz davom ettirish kerak. Darsliklar va o'quv qo'llanmalar zamonaviy, tushunarli va amaliy vaziyatlarga asoslangan bo'lishi lozim. Huquq fanlarini o'qitishda interaktiv usullar, case-study (vaziyatli tahlil) va munozaralardan keng foydalanish samaradorlikni oshiradi.

Ommaviy axborot vositalari va raqamli platformalardan foydalanish. Televidenie, radio, ijtimoiy tarmoqlar va maxsus mobil ilovalar orqali huquqiy savodxonlikni oshirish kampaniyalarini tashkil etish zarur. Oddiy tilda, murakkab huquqiy atamalarsiz tushuntirilgan videodarsliklar, infografikalar va onlayn konsultatsiyalar aholining huquqiy bilimlarini oshirishga yordam beradi.

Davlat organlarining ochiqligi va hisobdorligi. Fuqarolarning davlat idoralariga bo'lgan ishonchini oshirish uchun davlat xizmatlarining shaffofligi, byurokratiyaning qisqartirilishi va korrupsiyaga qarshi kurashning samaradorligi muhim omildir. Qachonki fuqaro adolatli qaror chiqarilishiga ishonganda, uning huquqiy ongi ham yuksaladi.

Nodavlat notijorat tashkilotlari va fuqarolik jamiyati institutlarining roli. Huquqiy klinikalar, nodavlat markazlar va jamoat birlashmalari fuqarolarga bepul huquqiy yordam ko'rsatish, huquqiy targ'ibot ishlarini olib borishda muhim rol o'ynaydi. Ular aholining eng zaif qatlamlari bilan bevosita ishlash imkoniyatiga egalar.

Yoshlar siyosati va oilaviy tarbiya. Oilada bolalarga kichik yoshdan boshlab intizom, javobgarlik va boshqalarni hurmat qilish tuyg'ularini singdirish huquqiy madaniyat poydevoridir. Yoshlar o'rtasida huquqiy olimpiadalar, tanlovlar va volontyorlik harakatlarini rag'batlantirish ularning huquqiy faolligini oshiradi.

“ZAMONAVIY DUNYODA SUN’IY IDROKNING RIVOJLANISHI: YANGI DAVR MUAMMOLARI VA YANGI YECHIMLAR JURNALI”

30-May, 2026-yil

XULOSA

Jamiyatda huquqiy ong va huquqiy madaniyatni rivojlantirish – bu bir kunlik ish emas, balki uzoq muddatli, izchil va tizimli jarayondir. Bu jarayonda davlat, ta'lim muassasalari, ommaviy axborot vositalari va har bir fuqaro o'z o'rniga ega. Huquqiy madaniyatli jamiyat – bu tinch, barqaror va rivojlangan jamiyatdir. Qonun ustuvorligi va huquqiy adolatga bo'lgan ishonch mamlakatning iqtisodiy va ijtimoiy taraqqiyotining asosiy garovidir. Shu sababli, huquqiy ongni yuksaltirishga qaratilgan sa'y-harakatlar kelajak avlod farovonligi va mamlakat ravnaqi uchun hal qiluvchi ahamiyatga ega.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi. – Toshkent: O‘zbekiston, 2023.
2. Mirziyoyev Sh.M. Yangi O‘zbekiston strategiyasi. – Toshkent: O‘zbekiston, 2022.
3. Abdullayev M.K. Huquqshunoslikka kirish. Darslik. – Toshkent: Davlat nashriyoti, 2021.
4. Usmonxo‘jayev A. Huquqiy madaniyat va uning jamiyatdagi o‘rni. // Huquq jurnali, 2023, №4.
5. Normatov O. Fuqarolik jamiyati va huquqiy davlat: nazariya va amaliyot. – Toshkent: Fan, 2024.